

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
та соціальних питань і розвитку
Львівського національного університету
імені Івана Франка доц. Лозинський М.В.

_____ 20 __ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО**

галузь знань **08 «Право»**
спеціальність **081 «Право»**
освітньо-наукова програма ОС Магістр
спеціалізація **«правосуддя і судове адміністрування»**
обов'язкова дисципліна
юридичний факультет

Львів – 2018 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» для студентів за галуззю знань 08 «Право», спеціальністю 081 «Право» у межах освітньо-наукової програми ОС Магістр, 2018 р. – 20 с.

Розробники:

Решота Володимир Володимирович доцент кафедри адміністративного та фінансового права – кандидат наук з державного управління, доцент.

*Робоча програма затверджена на засіданні кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.)*

Завідувач кафедри

адміністративного та фінансового права _____ проф. М.М. Кобилецький

« ____ » _____ 201__ р.

Схвалено Вченою радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» у межах освітньо-наукової програми ОС Магістр)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

« ____ » _____ 201__ р.   Голова _____ д.ю.н., проф В.М. Бурдін

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

найменування показників	галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	обов'язкова	
		рік підготовки:	
загальна кількість годин - 90	спеціальність 081 «Право»	1	-
		Семестр	
тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітньо-наукова програма ОС Магістр	1-й	1-й
		Лекцій	
		16	12
		практичні (семінарські)	
		16	8
		Лабораторні	
		-	-
		самостійна робота	
		58	70
		ІНДЗ:	
вид контролю: іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,8

для заочної форми навчання – 1:3,5

Мова навчання: українська

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: комплексна підготовка студентів-правників з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері адміністративного судочинства, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навиків правозастосування, складення процесуальних документів, ознайомлення студентів з теоретичними положеннями та практикою застосування адміністративними судами законодавства та інших джерел адміністративного процесуального права України, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення прав, свобод та інтересів суб'єктів правовідносин у сфері адміністративного судочинства.

Завдання: вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» є:

- з'ясувати поняття, предмет, метод та систему адміністративного процесуального права
- розмежувати поняття «адміністративний процес», «адміністративна юстиція», «адміністративне судочинство», «адміністративна процедура»
- дослідити світові моделі адміністративної юстиції
- визначити поняття та завдання адміністративного судочинства
- проаналізувати систему адміністративних судів в Україні
- вивчити питання юрисдикції та підсудності справ адміністративним судам.
- з'ясувати процесуально-правовий статус учасників адміністративного процесу
- дослідити особливості доказів і доказування в адміністративному процесі
- визначити сутність адміністративного позову та вимоги до нього
- виокремити судові рішення в адміністративних справах
- з'ясувати питання оскарження судових рішень адміністративних судів
- розкрити питання особливостей виконання судових рішень адміністративних судів

Результати навчання. У результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- характеристику адміністративного процесуального права як галузі права
- світові моделі адміністративної юстиції;
- мету і завдання адміністративного судочинства;
- джерела адміністративного процесуального права;
- юрисдикцію адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ;
- підсудність та її види справ адміністративним судам;
- адміністративно-процесуальний статус учасників адміністративного процесу;
- вимоги щодо адміністративного позову та способи забезпечення позову;
- докази і порядок доказування в адміністративних справах, способи забезпечення доказів;

- можливість використання альтернативних способів вирішення адміністративних – спорів шляхом примирення сторін;
- стадії судового розгляду;
- види судових рішень в адміністративних справах;
- порядок ухвалення судових рішень;
- підстави та порядок перегляду судових рішень;
- порядок виконання судових рішень.

уміти:

- відповідати на основні теоретичні запитання теми;
- застосовувати джерела адміністративного процесуального права;
- визначати юрисдикцію адміністративних судів та підсудність адміністративних справ адміністративним судам;
- давати правову оцінку ситуаційних задач до практичних занять;
- складати проекти процесуальних документів.

набути навиків:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію;
- аргументовано висловити свою правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, наукові джерела;
- всебічного і глибокого правового аналізу запропонованих спірних ситуацій;
- складати проекти процесуальних документів.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні

Розмежування понять «адміністративне судочинство», «адміністративний процес», «адміністративний процес» та «адміністративна процедура». Моделі адміністративної юстиції: загальна характеристика.

Поняття, предмет, метод і система адміністративного процесуального права. Джерела адміністративного процесуального права.

Завдання адміністративного судочинства.

Співвідношення адміністративного процесу з іншими видами судового процесу. Особливості і винятковість конституційної юрисдикції. Відмінність адміністративного судочинства від цивільного і господарського судочинства. Зміст спору про право публічне і право приватне. Проблеми розмежування юрисдикції судів. Відмінність адміністративного судочинства від кримінального судочинства.

ТЕМА 2. Засади (принципи) адміністративного судочинства

Поняття та значення принципів адміністративного судочинства.

Система принципів адміністративного судочинства (конституційні, загально-правові і спеціальні принципи). Характеристика принципів адміністративного судочинства.

Основні принципи здійснення правосуддя в адміністративних судах: Верховенство права, Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; Обов'язковість судового рішення; Забезпечення права на апеляційний перегляд та касаційне оскарження судового рішення; Розумність строків розгляду справи судом; Неприпустимість зловживання процесуальними правами; Відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.

Принципи стадій судового розгляду справи: усність судового розгляду, безпосередність судового розгляду (незмінність суддів), безперервність розгляду.

ТЕМА 3. Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція (підсудність)

Система та структура адміністративних судів в Україні. Правове становище суду в адміністративному процесі.

Загальна характеристика структури публічно-правового спору, як предмету юрисдикції адміністративних судів. Суб'єкт владних повноважень як учасник публічно-правового спору.

Види публічно-правових спорів, які належать до юрисдикції адміністративних судів.

Спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. Спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції. Спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Спори за зверненням владних суб'єктів до фізичних осіб. Особлива природа і винятковість таких справ.

Справи, які вилучені з юрисдикції адміністративних судів.

Поняття та види юрисдикції адміністративних справ. Предмета, інстанційна, територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність кількох, пов'язаних між собою вимог. Наслідки порушення правил юрисдикції. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

ТЕМА 4. Учасники адміністративного процесу

Поняття "учасник адміністративного процесу", їх види. Види учасників адміністративного процесу. Особи, які беруть участь у справі (учасники адміністративного процесу, які захищають свої суб'єктивні права та законні інтереси): сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інші інтереси осіб у суді.

Інші учасники адміністративного процесу (учасники адміністративного процесу, які сприяють вирішенню адміністративної справи в суд). Права і обов'язки. Обмеження допиту особи як свідка у справі.

Особливості участі у справі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в адміністративно-судовому процесі. Участь прокурора в адміністративному процесі. Підстави участі прокурора в адміністративному процесі.

Поняття сторін в адміністративному процесі. Позивач і відповідач. Поняття і ознаки "суб'єкта владних повноважень". Заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві. Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність позивача і відповідача. Поняття сторін в адміністративному процесі. Позивач і відповідач. Заміна неналежної сторони в адміністративному процесі.

Процесуальна співучасть.

Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність позивача і відповідача. Адміністративні процесуальні права і обов'язки.

Представництво сторін в адміністративному суді: поняття і види. Особи, які не можуть бути представниками в адміністративному суді. Повноваження представника в адміністративному суді. Документи, які підтверджують повноваження представника. Відмінність повноважень представника і органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб

Процесуальне правонаступництво в адміністративному судочинстві.

Інші учасники адміністративного процесу: помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт у галузі права, спеціаліст, перекладач.

ТЕМА 5. Докази і доказування в адміністративному процесі

Поняття доказу і доказування в адміністративному процесі. Характерні види доказів.

Завдання судового доказування. Способи збирання доказів та їх процесуальні джерела. Правила про належність і допустимість доказів. Засоби доказування. Предмет, межі і суб'єкти доказування в адміністративному процесі. Підстави для звільнення від доказування. Забезпечення доказів та види способів забезпечення. Заява про забезпечення доказів та порядок її розгляду.

Допит свідка за місцем або у місті його проживання (перебування доказування в адміністративному процесі.

Обмеження допиту особи як свідка у справі. Особливості порядку допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Дослідження і оцінка судових доказів. Відмінність процесуального статусу експерта від процесуального статусу спеціаліста в адміністративному процесі.

Особливості процесу доказування на окремих стадіях адміністративного процесу. Оцінка судових доказів.

Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Пояснення свідка.

Призначення судової експертизи. Висновок експерта. Види експертизи: комісійна експертиза, комплексна експертиза, додаткова і повторна експертиза.

ТЕМА 6. Адміністративний позов

Поняття адміністративного позову. Форма і зміст адміністративного позову. Елементи адміністративного позову. Види адміністративних позовів.

Вимоги до позовної заяви.

Право на адміністративний позов. Об'єднання і роз'єднання адміністративних позовів.

Захист відповідача від адміністративного позову: відзив на позовну заяву

Відповідь на відзив

Заперечення

Заперечення третьої особи

Забезпечення адміністративного позову.

Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відкриття провадження в адміністративній справі. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі. Зустрічний позов.

ТЕМА 7. Судовий розгляд адміністративної справи

Підготовче провадження. Підготовка справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні.

Основні стадії судового розгляду адміністративної справи.

Порядок дослідження доказів.

Відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді. Судові дебати. Вихід суду для ухвалення рішення. Таємниця нарадчої кімнати.

ТЕМА 8. Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах

Поняття та види судових рішень в адміністративних справах. Законність і обґрунтованість судового рішення.

Порядок ухвалення судових рішень, їх форма.

Повноваження суду при вирішенні справи. Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

Зміст рішення і ухвали. Окремі ухвали суду. Додаткове судове рішення. Роз'яснення судового рішення.

Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення.

Право на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення.

Особливості виконання судових рішень адміністративних судів.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	ус бо го	у тому числі					ус бо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні	13	2	2			7		1	1			8
Принципи адміністративного судочинства	13	2	2			7		1	1			8
Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція. Підсудність адміністративних справ	12	2	2			7		1	2			10
Учасники адміністративного процесу	10	2	2			7		1	1			8
Докази і доказування в адміністративному процесі	10	2	4			7		1	2			8
Адміністративний позов	10	2	2			7		1	2			10
Судовий розгляд адміністративної справи	10	2	2			8		1	2			10
Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах	12	2	2			8		1	1			8
Усього годин	90	16	16			58		8	12			70

Лекційний курс (денна - 16 год., заочна – 8 год.)

№ з/п	назва теми	кількість годин	
		денна	заочна
1	Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні	2	1
2	Принципи адміністративного судочинства	2	1
3	Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція. Підсудність адміністративних справ	2	1
4	Учасники адміністративного процесу	2	1
5	Докази і доказування в адміністративному процесі	2	1
6.	Адміністративний позов	2	1
7.	Судовий розгляд адміністративної справи	2	1
8.	Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах	2	1
	Разом	16	8

Практичні заняття (денна - 16 год., заочна – 12 год.)

№ з/п	назва теми	кількість годин	
		денна	заочна
1	Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні	2	1
2	Принципи адміністративного судочинства	2	1
3	Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція. Підсудність адміністративних справ	2	2
4	Учасники адміністративного процесу	2	1
5	Докази і доказування в адміністративному процесі	2	2
6.	Адміністративний позов	2	2
7.	Судовий розгляд адміністративної справи	2	2
8.	Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах	2	1

	Разом	16	12
--	--------------	-----------	-----------

Самостійна робота (денна - 58 год., заочна – 70 год.)

№ з/п	назва теми	кількість годин	
		денна	заочна
1	Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні	7	8
2	Принципи адміністративного судочинства	7	8
3	Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція. Підсудність адміністративних справ	7	10
4	Учасники адміністративного процесу	7	8
5	Докази і доказування в адміністративному процесі	7	8
6.	Адміністративний позов	7	10
7.	Судовий розгляд адміністративної справи	8	10
8.	Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах	8	8
	Разом	58	70

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження,

обговорення, дослідницькі проекти, «ділові ігри», інтерактивні методики, підготовка та презентація есе.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Знання та навички студентів, отримані при засвоєнні навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство», оцінюються за рейтинговою системою.

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань, есе, письмових та контрольних робіт, виконаних під час практичних занять.

Студент може отримати максимально 50 балів за усні відповіді або виконання тестів чи контрольних робіт на практичних заняттях.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь (розв'язання) задачі також підлягають відповідній оцінці і студенту виставляється «0» балів. Отримані у такому разі «0» балів потребують відпрацювання та оцінка, одержана під час відпрацювання враховуються при визначенні середнього балу поточної успішності.

Формою підсумкового контролю знань та навичок студентів по дисципліні є іспит, на якому результати їх навчальної роботи оцінюються за весь період вивчення дисципліни за 50 – бальною шкалою. Іспит проводиться в усній формі.

За результатами вивчення дисципліни при складанні іспиту студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як середньозважене оцінок за поточну успішність і оцінки за іспит.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТУ

Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточна успішність	Іспит	Сума
T1-T8	T1-T8	
50	50	100

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: університету, національна та ECTS

оцінка в балах	оцінка ECTS	визначення	екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
81-89	B	дуже добре	добре
71-80	C	добре	
61-70	D	задовільно	задовільно
51-60	E	достатньо	
до 51	FX	незадовільно з правом перездачі	незадовільно
до 51	F	незадовільно без права перездачі	

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набуті знання до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Решота В.В. Адміністративне судочинство / Володимир Володимирович Решота // Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018 [Електронний ресурс] Режим доступу: law.lnu.edu.ua/departments/financial-law

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (зі змінами)
3. Господарсько-процесуальний кодекс
4. Кримінально-процесуальний кодекс України
5. Цивільний процесуальний кодекс України
6. Закон України «Про Конституційний Суд України» // Відомості Верховної Ради України. – 2017
7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»

Базова:

8. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: Вид-во “Юридична думка”, 2004. – Гл. 23.

9. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: Вид-во “Юридична думка”, 2005. – Гл.38.
- 10.Адміністративне судочинство: підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. – К. : Істина, 2011. – 304 с.
- 11.Адміністративне судочинство України: Підручник / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; За заг. ред. О. М. Пасенюка. — К.: Юрінком Інтер, 2009.
- 12.Административное право зарубежных стран: Учебник /Под ред. А.Н. Козырина и М.А. Шматовой. – М.: Спартак, 2003.
- 13.Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): Наук.-практ.посібник /Манн Томас, Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А.; пер.та адапт.з нім. Мельник Р.; за заг.ред.Бевзенка В. – К.: алеута, 2013. – 308 с.
- 14.Адміністративний процес України: Навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник/. – К.: Прецедент, 2007. – 531с.
- 15.Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика. Монографія /За заг.ред.С.В.Ківалова, Л.Р.Білої-Тіунової. – Одеса: Фенікс, 2013. – 392с.
- 16.Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Автори-упорядники І.Б.Коліушко, Р.О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003.
- 17.Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства / Тези доповідей та наукових повідомлень учасників науково-практичної конференції (25-26 січня 2007р.). – Харків, 2007.
- 18.Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Адміністративний процес: Навчальний посібник. – К., 2001.
- 19.Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії і практики / За заг. ред. Авер'янова В.Б.). - К.: Вид-во «Факт», 2003. – Гл. 2.4., Гл. 4 - 5.
- 20.Зеленцов А.Б. Контроль за деятельностью исполнительной власти в зарубежных странах: Учеб.пособие. – М., 2002.
- 21.Ківалов С.В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О . Картузова, А. Ю. Осадчий. – Одеса : Фенікс, 2014. – 342 с.
- 22.Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди. – К.: Книги для бізнесу, 2007.
- 23.Куйбіда Р.О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атіка, 2004.
24. Кузьменко О.О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005.
- 25.Основи адміністративного судочинства / Навч. посібник / За заг.редакцією Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. – К.: Конус-Ю, 2006.
- 26.Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг.редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006.- 576с.

- 27.Пасенюк О. Становлення адміністративної юстиції в Україні та адміністративне право // Право України. – 2005. - №7.
- 28.Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2003.
- 29.Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. – К.: Конус-Ю, 272 с.
- 30.Педько Ю.С. Становлення адміністративної юстиції України: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 208 с.
- 31.Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012.С.384.
- 32.Старилов Ю.Н. Административная юстиция: проблемы теории. – Воронеж: Изд-во Ворн-кого ун-та, 1998.
- 33.Старилов Ю.Н. Административна юстиция. Теория, история, перспективы. – М., 2001.
- 34.Стефанюк В.С. Судовий адміністративний процес. – Харків: «КОНСУМ», 2003.
35. Чечот Д.М. Административная юстиция (теоретические проблемы). – Л., 1973.
- 36.Юшкевич О. Г. Основи адміністративного судочинства: навчально-тренінговий посібник / О.Г. Юшкевич, Р.С. Мельник. – Х. : НікаНова, 2012. – 266 с

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
2. Судова влада - <http://court.gov.ua>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua>

ПАКЕТ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ
спеціального курсу «Адміністративне судочинство»

1. Адміністративні справи з приводу оскарження нормативно-правових актів міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, вирішуються (територіальна підсудність):
  - апеляційним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ;
  - окружним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ;
  - Вищим адміністративним судом України;
  - окружним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на адміністративну одиницю, в якій знаходиться відповідний орган;
  - місцевим загальним судом як адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на адміністративну одиницю, в якій знаходиться відповідний орган.
2. Адміністративні справи, відповідачем у яких є закордонне дипломатичне чи консульське представництво України, їхня посадова чи службова особа вирішуються (територіальна підсудність):
  - апеляційним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ;
  - окружним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ;
  - Вищим адміністративним судом України;
  - окружним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на адміністративну одиницю, в якій знаходиться Міністерство закордонних справ України;
  - місцевим загальним судом як адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на адміністративну одиницю, в якій знаходиться Міністерство закордонних справ України.
3. Адміністративний суд розглядає справи щодо:
  - конституційності указів та розпоряджень Президента України;
  - законності постанов Верховної Ради України;
  - конституційності постанов Кабінету Міністрів України;
  - конституційності законів;
  - справи про адміністративні правопорушення.
4. Предметом адміністративного судочинства є:
  - публічно-правовий спір;
  - приватно-правовий спір;
  - цивільно-правовий спір;
  - справа про адміністративне правопорушення;
  - майновий спір.

5. Назвіть принцип, який належить до принципів адміністративного судочинства:
 обов'язковість актів суб'єкта владних повноважень
 рівність сторін судового процесу між собою
 закритість судового процесу
 офіційне з'ясування всіх обставин у справі
 імперативність
6. Вкажіть, що необхідно вчинити суду, за наслідками отримання позовної заяви, яка не підсудна цьому адміністративному суду:
 залишити позовну заяву без руху
 відкрити провадження у справі і розглядати справу по суті
 відмовити у відкритті провадження у справі
 залишити позовну заяву без розгляду
 передати позовну заяву в інший адміністративний суд.
7. Судове рішення, яким суд вирішує спір по суті, викладається у формі:
 припису;
 рішення;
 постанови;
 ухвали;
 вироку.
8. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові справи:
 щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів або всеукраїнського референдуму;
 щодо відносин, які відповідно до статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності;
 щодо оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України;
 про накладення адміністративних стягнень;
 щодо примусового видворення особи без громадянства;
 щодо конституційності актів Президента України;
 щодо обмеження реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, демонстрації тощо).
9. Принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу означає:
 рівність в управлінських відносинах
 рівність перед судом
 соціальну рівність
 рівність перед законом
 рівність у витратах на судовий процес
 рівність сторін між собою
 можливість суду вийти за межі позовних вимог.
10. Визначте послідовність виступів у судових дебатах:
 Позивач.
 Відповідач.
 Третя особа, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору і бере участь на стороні позивача.

Третя сторона, яка заявляє самостійні вимоги і бере участь на стороні відповідача.

Задачі:

1. Судді місцевого суду звернулися до суду із позовом, у якому просять стягнути на свою користь втрати частини заробітної плати, пов'язані з утриманням податку відповідно до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» на користь. Свої позовні вимоги позивачі обґрунтовують тим, що протягом 2004-2006 років з нарахованої позивачам заробітної плати було отримано податок з доходів фізичних осіб. Оскільки судді відповідно до Указу Президента України від 10.07.1995р. №584/95 «Про додаткові заходи щодо соціального захисту» звільнені від сплати прибуткового податку, то утримані з нарахованої позивачам заробітної плати відповідні суми підлягають стягненню на користь останніх. Протягом 2004-2006 років жодні зміни до кошторису відповідного місцевого суду стосовно компенсації втрати частини заробітку суддів від сплати податку не вносились, що не забезпечило належний рівень оплати праці суддів та призвело до зменшення фактично отриманої позивачами заробітної плати.

*Хто є сторонами і третіми особами у цій справі?
(Ухвала ВАСУ від 10 липня 2008 року).*

2. Товариство з обмеженою відповідальністю “Лазурне узбережжя” звернулось до суду з позовом до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю, в якому просить зобов'язати відповідача продовжити дію дозволу на виконання будівельних робіт від 22.03.2005 р. №156/05. У ході розгляду справи суд встановив, що:

1) відповідно до ст. 29 Закону України “Про планування і забудову територій”, Положення про державний архітектурно-будівельний контроль, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 р. № 225, та Положення про порядок надання дозволу на виконання будівельних робіт, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 05.12.2000 р. № 273, повноваження надавати дозвіл на виконання будівельних робіт або відмови у наданні такого дозволу надано Інспекціям державного архітектурно-будівельного контролю;

2) згідно з довідкою Головного управління статистики в Одеській області від 21.09.2006 р. №01-02-114-2682 та Положення про інспекцію державного архітектурно-будівельного контролю, яке затверджене наказом начальника Управління архітектури та містобудування Виконавчого комітету Одеської міської ради, Інспекція не є юридичною особою і діє у складі Управління архітектури та містобудування Виконавчого комітету Одеської міської ради.

*Кого слід віднести до належного відповідача (-ів) у цій справі?
(Ухвала ВАСУ від 17 квітня 2007 року)*

3. Гриценко В.Г. звернувся із позовом до інспекції державного архітектурно-будівельного контролю Кіровоградської міської Ради про визнання протиправною її бездіяльності, яка, на думку позивача, полягала у ненаданні йому дозволу на виконання будівельних робіт по реконструкції нежилорог приміщення, вбудованого в житловий будинок по вул. Дзержинського, 35, площею 29,7 м. кв. під стоянку для легкового автомобіля із влаштуванням окремого в'їзду з вул. Дзержинського. Під час судового розгляду справи було виявлено, що рішенням Ленінського районного суду м. Києва від 19 січня 2005 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Кіровоградської області, був задоволений позов Даценка В.В. до Гриценка В.Г. про усунення перешкод у користуванні житлом та відшкодування моральної шкоди. Підставою для цього, відповідно до цього рішення суду, стало проведення будівельних робіт без відповідного дозволу місцевої інспекції державного архітектурно-будівельного контролю та те, що отвір гаражних воріт виконано з порушенням будівельних норм.

Чи необхідно Даценка В.В. залучати до участі у цій справі. Якщо так, то у якій якості? (Ухвала ВАСУ від 15 грудня 2005 року)